

L'Enric

M'ha costat de fixar la seva imatge aquests dies. L'he vist sempre atrafegat, amb aquella cara de fer veure que no ha trencat mai cap plat, ¡ell que n'ha trencats tants! I he intuït, perquè em sembla que li conec una petita esquerda, que era tràfec de feina el que me'l convertia en un objecte d'una mobilitat inospitada. Però també era tràfec d'incomoditat, de fer-ser volgudament fonedís, d'escapar-se de la imatge, ara que se sabia al centre de la imatge. L'Enric Casassas no sabia quina cara fer davant aquest homenatge que li hem preparat gairebé sense demanar-li permís. I no pas perquè sigui d'una tímidesa patològica, ell que ha convertit *l'a fer punyetes* en una frase d'indiscutible dimensió històrica. Ni tampoc perquè militi en aquesta perversitat de la falsa modèstia que tant abelleix a intel·lectuals d'opereta. Engavanyat, una mica estranyat, molt incòmode, l'Enric no sap quina cara fer davant aquest homenatge; perquè l'única persona d'entre tots nosaltres que no sap com és respectat, com és admirat, com és estimat l'Enric Casassas, és l'Enric Casassas. Encara avui mateix assegurava a un diari –en un titular que li havien capgirat–, que altres persones es mereixien més l'homenatge que no pas ell. Em pregunto a qui es deu referir, perquè, a mi, els noms se m'acaben.

Tanmateix, com que el conec una mica, i el sé sorrut i salvatge davant l'elogi, sé també que ara mateix ens voldria escanyar a tots, voldria que aquesta ronquera que ara em malmet la veu em deixés definitivament muda i s'acabés d'una vegada un acte que encara no sap d'on li ha vingut. Per evitar, doncs, l'afonia definitiva, li diré, a l'Enric, que no l'hi fem, l'homenatge, sinó que ens el fem, que no parteix de la voluntat que ens escolti, sinó de la voluntat i la necessitat de dir-li un dia, col·lectivament, allò que ens hem dit tan sovint entre passadissos: que ho

ha fet bé, que ens ha agradat com ho ha fet, que fa molts anys que ens agrada com ho fa, que no és un home qualsevol, malgrat ell mateix. Dir-li sense embuts, que n'hi ha molts, aquí, i més al sud, que hem après a estimar-lo.

No em toca a mi parlar de l'Enric científic, ni en sabia: doctors té l'Església. Ni tampoc de l'home de l'Institut d'Estudis Catalans. Ni del poeta. De fet, potser l'honor de ser en aquesta taula m'és atorgat amb un excés de benevolència que m'agafo sense fer més preguntes. Deixeu-me, doncs, que parli del meu Enric, de l'home amb anys i feina feta que ens ha seduït fins i tot des de la distància. Enric Casassas és per a la meua generació –¿quantes vegades ens ho hem dit amb en Salvador Cardús o amb en Vicenç Villatoro?– un dels pocs referents que ens permeten de relligar passat i present, que ens col·loquen en la cruïlla imprescindible on història i futur s'expliquen mútuament. No és una casualitat singular, si bé tampoc una coincidència buscada –l'atzar tendeix a la ironia–, que en aquesta taula siguin, per homenatjar l'Enric, en Josep Benet i en Jordi Carbonell. ¿Podia ser altrament? Aquests tres homes no només han fet història, sinó que han fet possible la nostra història. No només han fet país, sinó que han fet possible el país, quan altres treballaven per destruir-lo. Són el nostre referent, el millor i, probablement –si hi afegim el mestre Triadú–, l'únic que ens queda. El meu homenatge particular, que sé compartit amb molts de la meua generació, no és a aquest Enric afable i una mica despistat que es passeja per la Prada dels darrers anys, si bé també. Ni al rector que ha aconseguit de dignificar-la, si bé també. És, sobretot, un homenatge a l'home que ha construït, amb una qualitat humana i moral extraordinàries, part del futur que altres continuaran. I que ha possibilitat que aquests altres vinguin

després. No és poca cosa. ¿On seríem com a país si Benet s'hagués dedicat a l'estudi de la papallona xinesa; o Carbonell, al sànscrit; o Casassas, a l'alta gastronomia? Estic segura que les papalones, el sànscrit i les maioneses hi haurien guanyat, però aquest país hauria estat un altre i, sens cap dubte, pitjor. Hi eren, hi van ser quan els vam necessitar.

Tot país necessita aquests conductors de futur, ponts sòlids –perquè són sòlids professionalment, però també moralment–, casats amb ningú, només amb la pròpia coherència. Homes que fugen de les petites misèries que tan felïços fan els apòstols del poder, que posen la seva saviesa i les seves energies al servei del col·lectiu. Constructores de futur.

Deixeu-me dir una cosa per acabar. Els necessitem més del que gosem reconèixer. Ara que es justifiquen tantes renúncies –sota peculiars i incomprensibles estratègies–, ara que la intel·ligència es defineix pel grau i la importància de la menjadora institucional que un rep, ara que hem après tots a pensar oficialment, no fos cas que perdéssim la tertúlia radiofònica, ells ens mantenen en el seu lloc, gairebé com un insult. ¿Quantes vegades l'Enric, des d'aquesta coherència tan pretesament ingènua que passeja, ens ha dit allò del “no és això”? Per aquest motiu, és i són referents, perquè ens mantenen per damunt de les misèries. I perquè han construït pel damunt de les misèries.

No sé si aquest país arribarà algun dia a la plena llibertat. Així ho esperem molts. Però sé amb seguretat que, si hi arriba, en Josep Benet, en Jordi Carbonell, en Triadú i l'Enric Casassas hi hauran tingut molt a veure. Ells han fet possible que ara hi siguem. Des de la meua generació, que vam aprendre a reconèixer-nos gràcies a ells, els dono i li dono les gràcies. Mai no sabran prou fins a quin punt han estat importants.

Des dels qui no hi érem quan ja feies feina per a nosaltres, gràcies, Enric.

Pilar Rahola

(Intervenció llegida en l'acte d'homenatge a Enric Casassas organitzat per la Universitat Catalana d'Estiu)

Fuster(s)

Ningú. Ningú, ni la sacralitzadora, necrofíllica i dodecafònica feligresia fusteriana, que ja és dir, li ha fet tant de mal al Fuster escriptor (el Fuster gran) com el Fuster polític-ideòleg. Que l'autor dels *Diaris*, de *Consells, proverbis i insolències*, del *Diccionari per a ociosos* o del magistral acostament a l'oratória –pels seus brams, el coneixereu– de Sant Vicent Ferrer, haja estat colgat, camuflat, negligit per l'autor de *Qüestió de noms*, de *Nosaltres el valencians*, d'*El Blau a la senyera* o de l'article –infame, cal dir-ho– “El gat pel rabo”, és una doble desgràcia nacional.

En el pernicios trastocament jeràrquic dels Fusters realment existents, perdem el millor prosista valencià des del segle d'or, l'intel·lectual català més profilàctic i incisiu del segle XX, i patim la hipoteca religiosa i parkinsoniana d'un polític-ideòleg adés romàntico-floralesc (*Qüestió de noms*), adés agro-regionalista (*Nosaltres el valencians*), adés senil-gramscia (“El País Valencià serà d'esquerres o no serà”), adés apocalíptico-preintegrat (*Notes d'un desficiós*), adés ciscarista abúlic i parricida –frustrat– del nacionalisme polític valencià (“El gat pel rabo”).

Fins i tot l'herència ideològica més germinal i decisiva per al nostre futur com a poble que ens ha deixat Fuster –la nostra diferència nacional prové de la nostra catalanitat d'origen– queda molt més diàfana i fàcilment assumible tot llegint els *Diaris* que el *Qüestió de noms*. Per mi, si més no, ¿què hi fa rem?

Rescatar el Fuster escriptor de les runes dels Fusters polític-ideòlegs passa a ser així una salutífera pràctica nacionalista. Capgirar la percepció de Fuster –d'ideòleg inatacable i escrip-

tor preterit a escriptor crucial i ideòleg discutible i discutit– pot ser l'inici del pas definitiu a la maduresa del nacionalisme (polític) valencià.

A més a més, sospite que al Fuster mesura de totes les coses no li desagra-daria gens ni mica la balançada. Ell se sabia, abans que res, sobretot, un escriptor. Malalt d'amor pel seu país, però *essencialment* un escriptor. Un senyor escriptor, afegiria jo.

Vicent Martí

Tinent d'alcalde nacionalista de l'Ajuntament d'Altea (PVN)